

خارج الفقہ

۵-۱۲-۱۴۰۳ فقه اکبر ۳

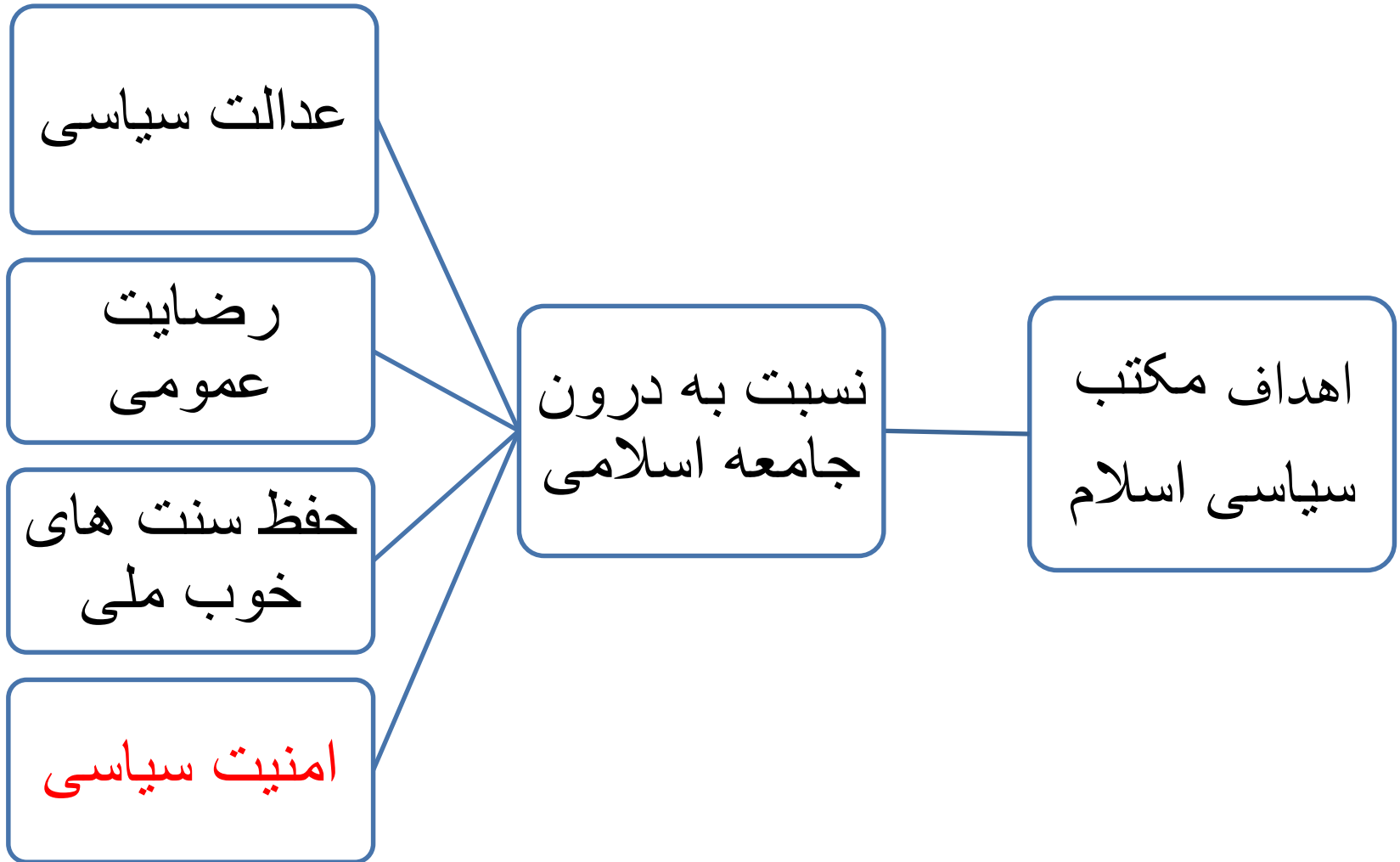
۶۴

(مکتب و نظام سیاسی اسلام)

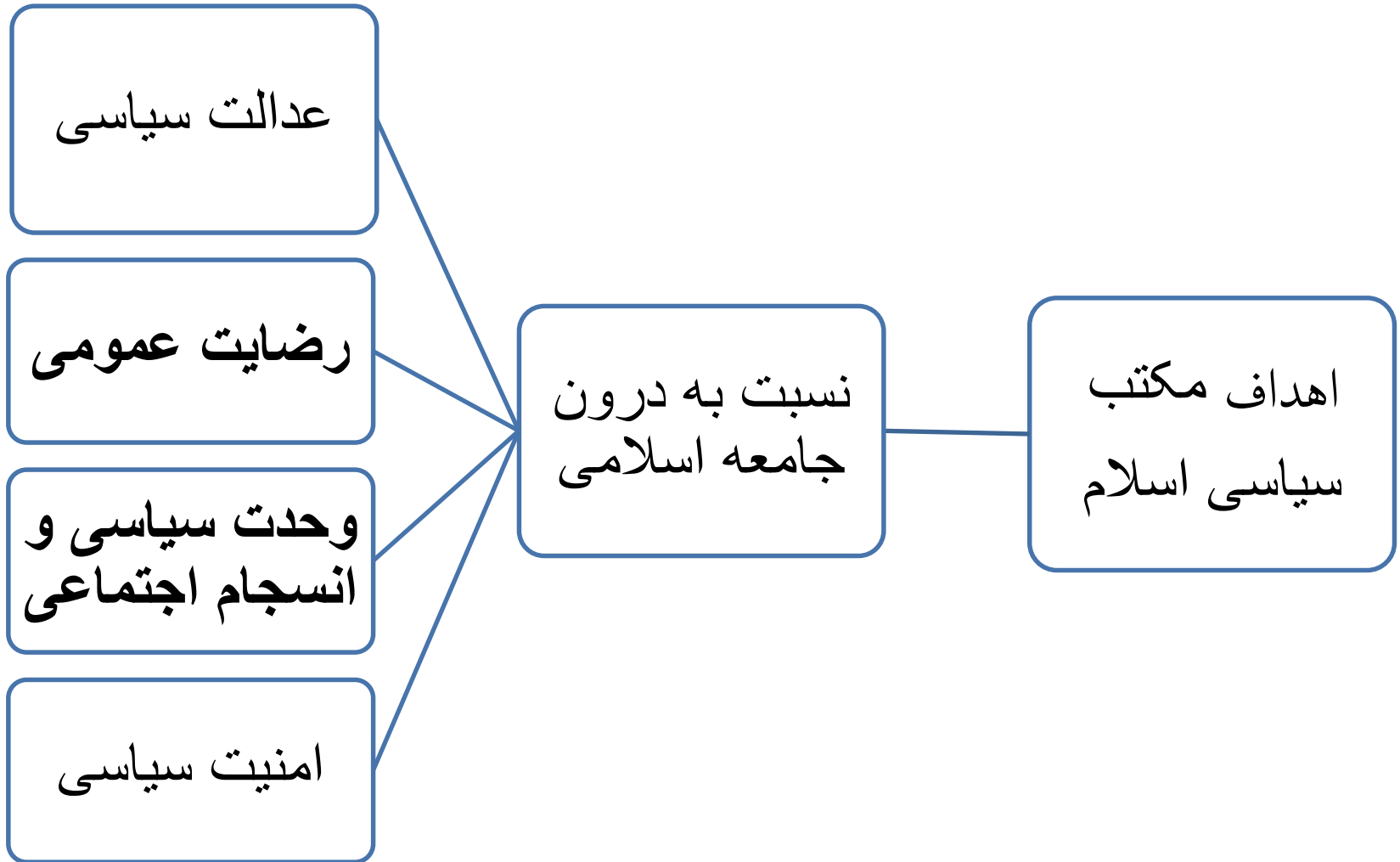
دراسات الاستاذ:

مهدي الهادي الطهراني

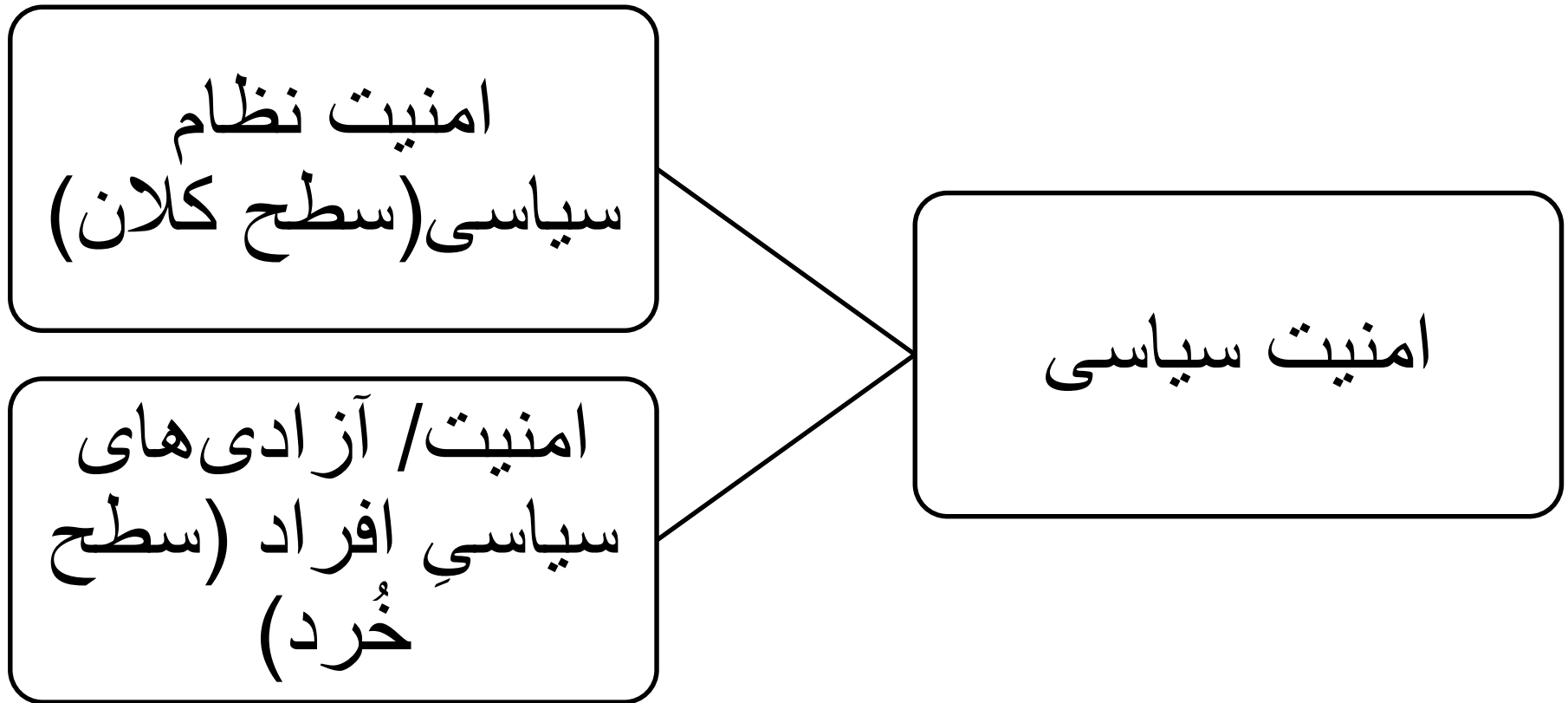
اهداف مكتب سياسى اسلام

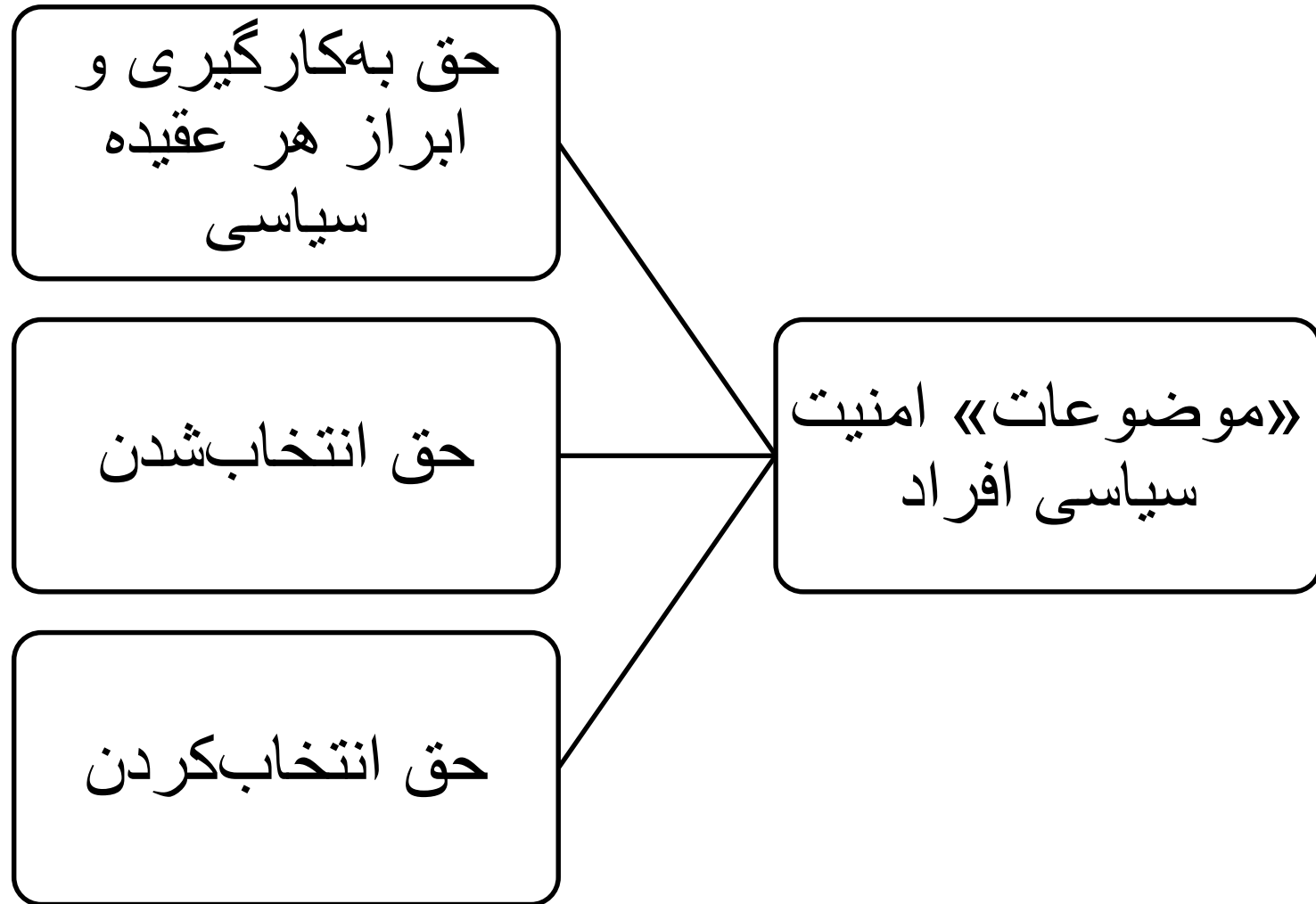
اهداف مكتب سياسى اسلام

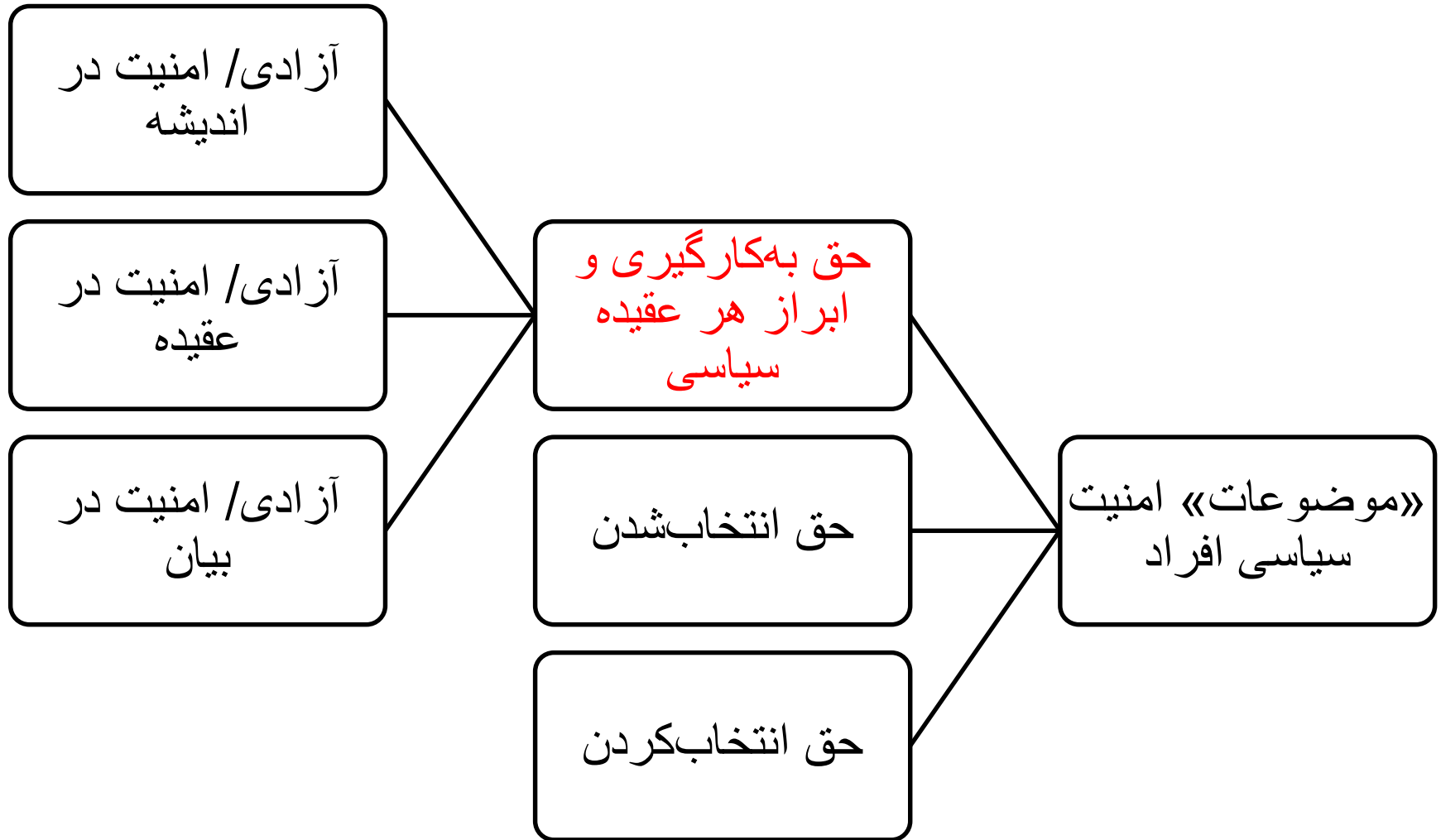
امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

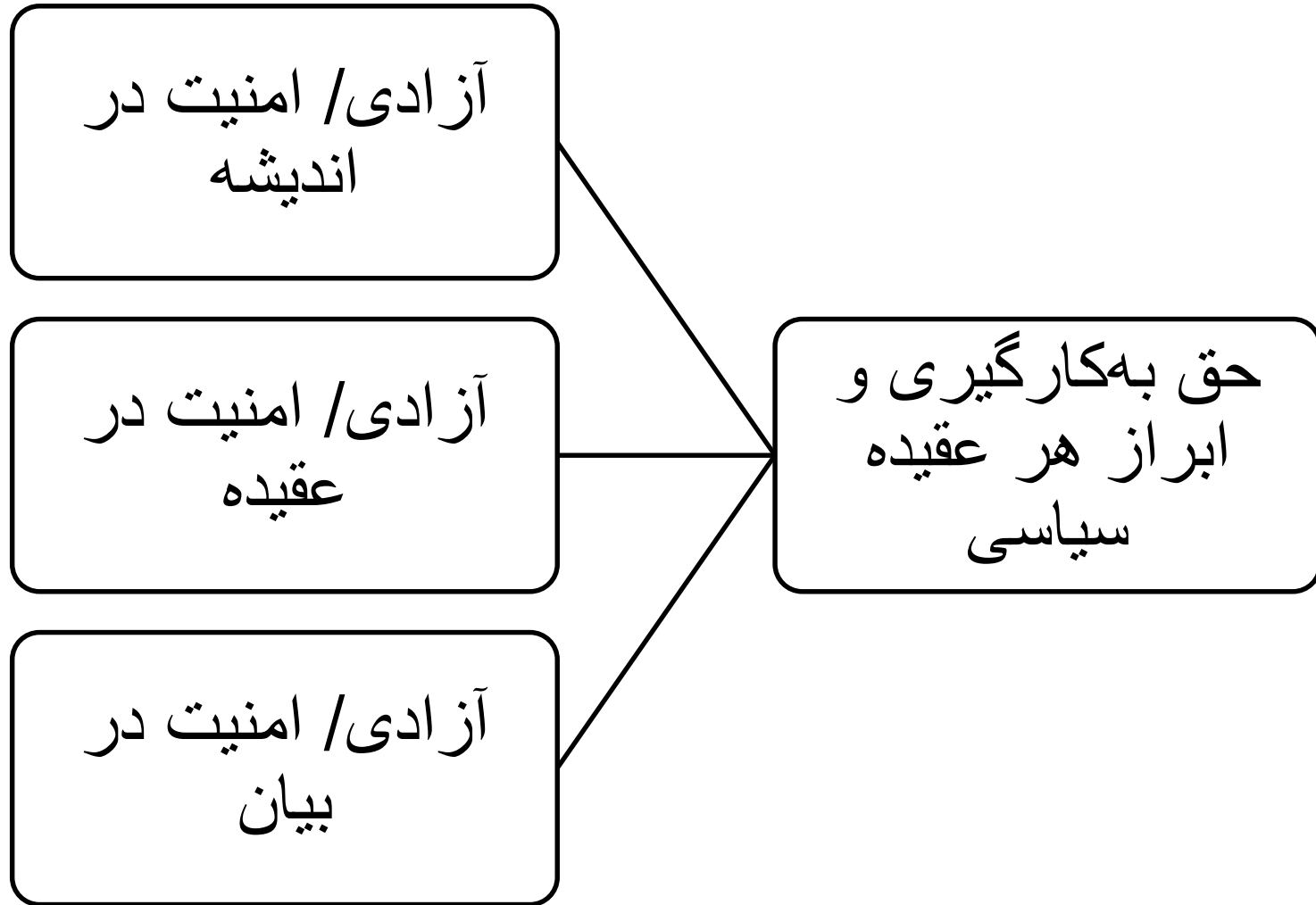
امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

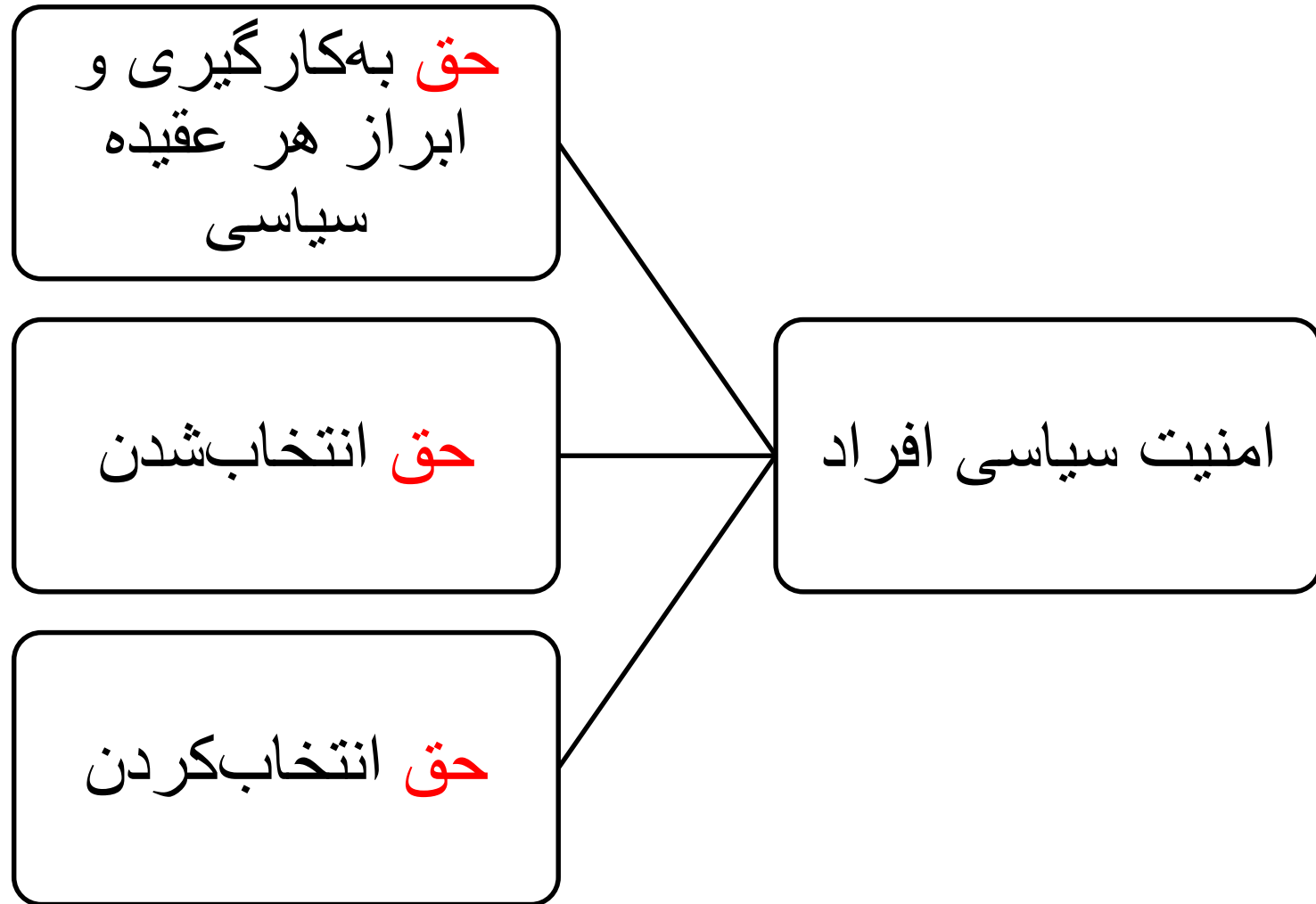
امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

حق یک مبنا است نه یک هدف

• حق یک امر پیشینی است، یعنی پیش از تحقق نظام باید پذیرفته شود. پس یک مبنا است نه یک هدف.

• نظام باید به گونه ای باشد که از این حق صیانت کند، مانند سایر حقوق مردم. این امر به معنای تحقق عدالت است که یک هدف در مکتب سیاسی اسلام است.

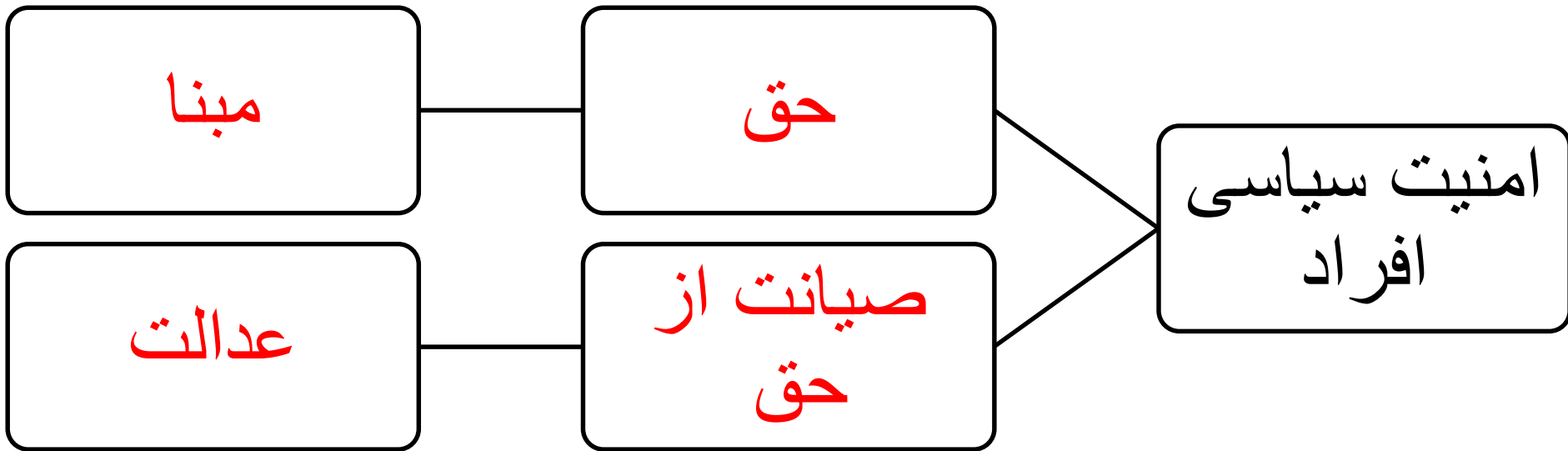
امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

حق

صیانت از
حق

امنیت سیاسی
افراد

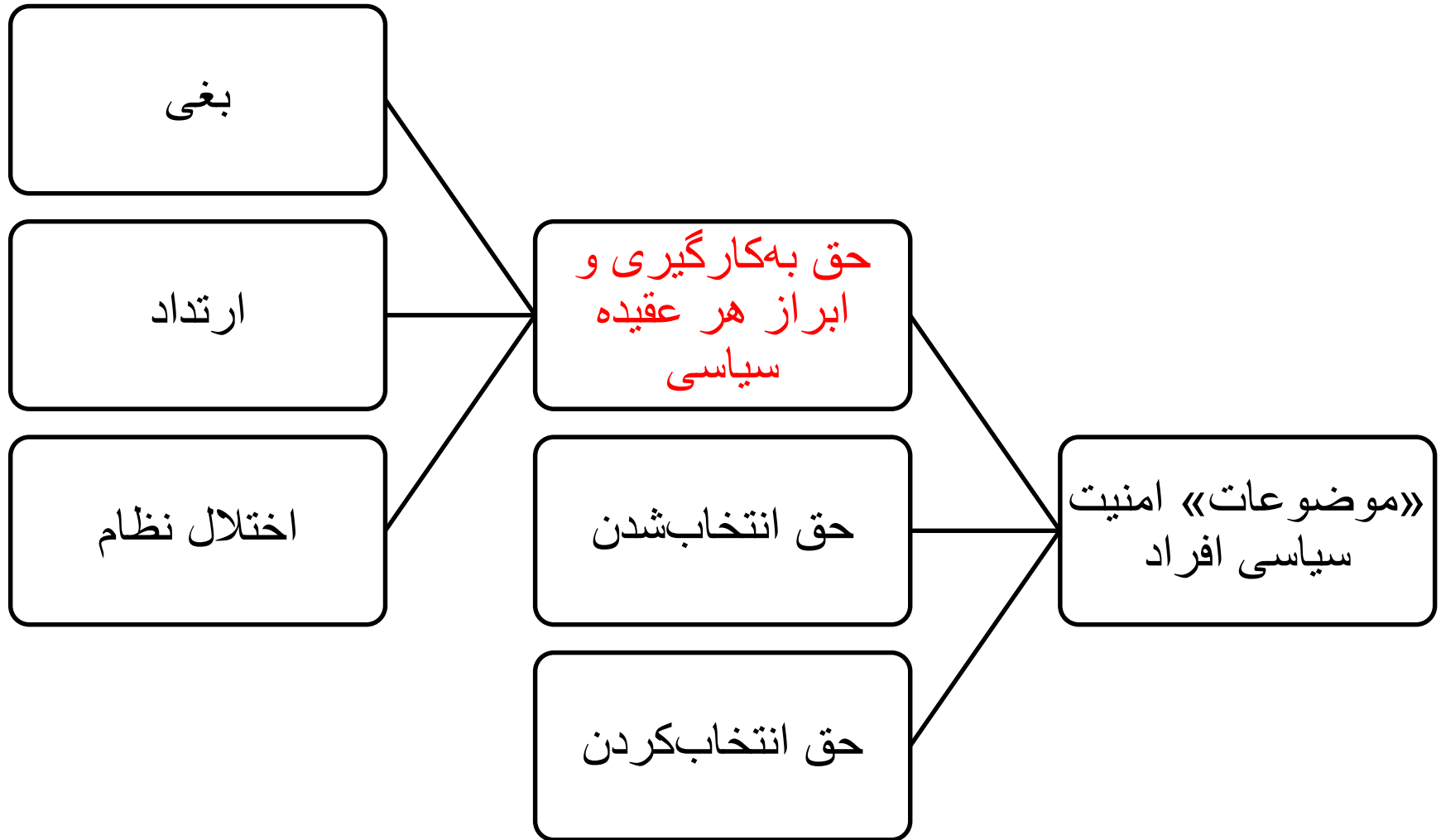
امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

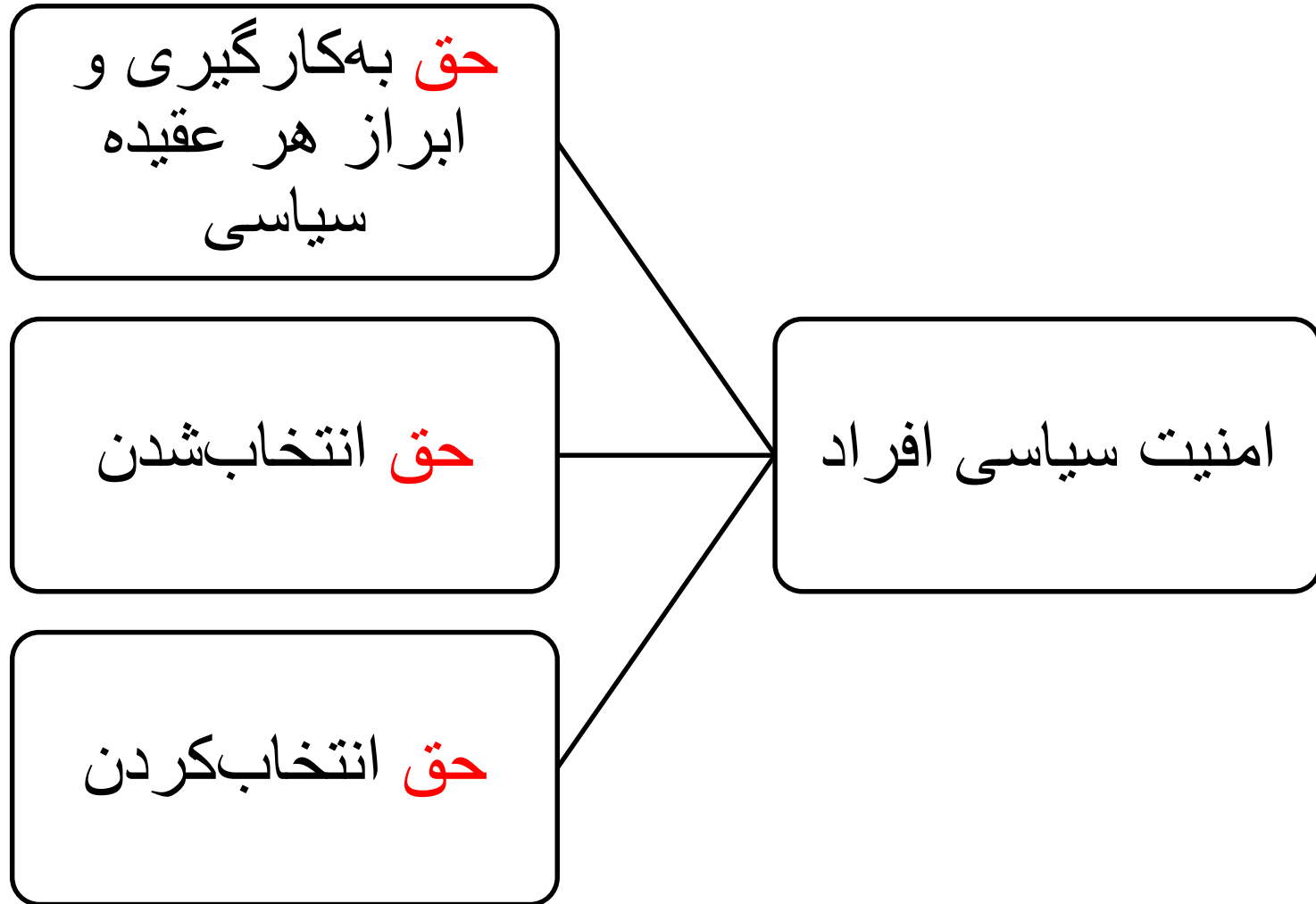
حق یک مبنا است نه یک هدف

• بنا بر این امنیت سیاسی افراد به
معنای حق به و به معنای صیانت از
حق به هدف عدالت در مکتب
سیاسی اسلام باز می گردد و هدفی
در عرض عدالت نیست.

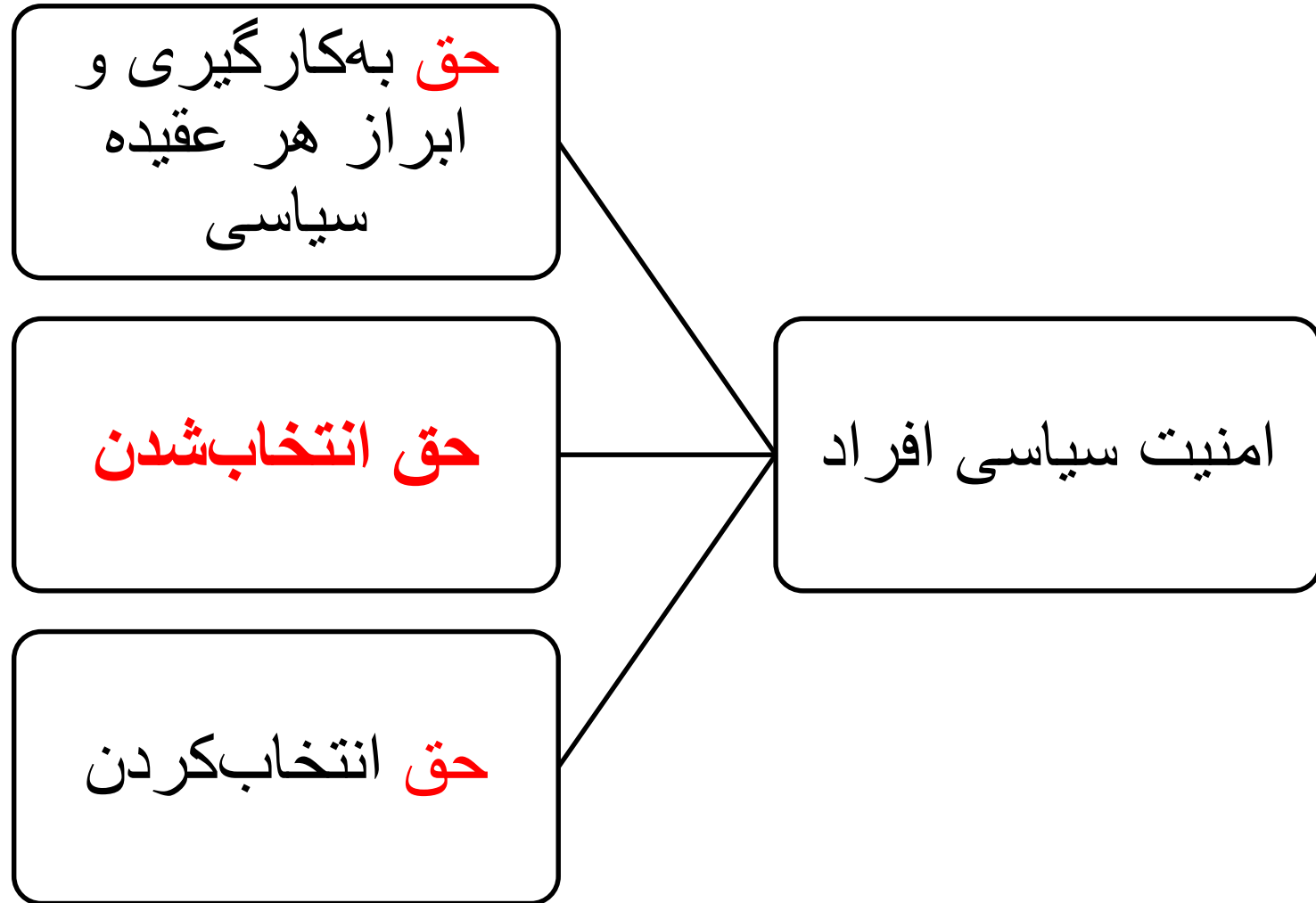
امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- 4. حق انتخاب شدن

- جلوه دیگر امنیت سیاسی در سطح فردی را می توان در حق انتخاب شدن و به عبارتی، حق و امکان افراد برای اینکه بتوانند به عالی ترین مناصب مدیریت جامعه برسند، دانست.

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- به عبارت دیگر، اگر شهروندان این امکان را پیش روی خویش ببینند که در صورتی که بخواهند، می‌توانند با کوشش و برنامه‌ریزی به بالاترین سطوح حاکمیت دست یابند، نوعی احساس آرامش و امنیت خواهند کرد.

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- برای بررسی این جنبه از امنیت سیاسی افراد، ضروری است شرایطی که در منابع و متون فقهی برای حاکم اسلامی برشمرده شده است، مورد ملاحظه قرار گیرد تا معلوم شود آیا عموم مردم حق تصدی زعامت مسلمانان را دارند یا آنکه فقط صنف، طبقه و گروه خاصی می‌تواند به این مقام نایل شود و دیگران به فرمانبرداری محکوم‌اند.

• از کلام حضرت امام و دیگر بزرگان این گونه برداشت می شود که برای حاکم جامعه اسلامی، دو دسته از شرایط لازم است؛ «شرایط عمومی» همچون عقل و تدبیر (خمینی، ۱۴۲۳، ص ۴۸) که در همه جوامع برای حاکمان شان مقرر می دارند و «شرایط اختصاصی» که به فقهای شیعه منحصر است و در دو شرط بیان شده است: «علم به قانون» (همان، ص ۴۷) یا اجتهاد مطلق و «برخورداری از کمال اعتقادی و اخلاقی» یا عدالت

(همان).***

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه (حسین رحمت اللهی ۱ نجف لک زایی ۲ محمدجواد ارسطا ۱ هادی حاج زاده

۳

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- چنین شرایطی از دو جنبه می‌تواند برای عموم افراد جامعه تولید امنیت نماید؛ اول، از این جهت که لزوم وجود چنین معیارهایی در حاکمان آنها و پیش‌بینی سازوکارهای نظارتی متعدد و مردمی بر تداوم این ملاک‌ها، ضامن بسیاری از حقوق و آزادی‌های بنیادین مردم است و مردم این اطمینان خاطر را می‌یابند که از جانب حاکمان‌شان مورد تعدی و خیانت قرار نمی‌گیرند (ر.ک: ارسطا، ۱۳۸۹، ص ۱۴۷ به بعد)؛

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- دوم، هر فردی می‌تواند با سعی و تلاش خویش و بر پایه استعدادها و درونی‌اش، به عالی‌ترین سطوح مدیریت جامعه اسلامی برسد و در این میان، هیچ ملاک و مزیت تبعیض‌آمیزی به چشم نمی‌خورد.

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

• به عبارت دیگر، اسلام با کشاندن بستر رویش و خاستگاه رهبری به میان توده مردم و بستن راه هرگونه انحصار در خاستگاه رهبری، انتخاب رهبر از میان گستره نامحدود جامعه را به مردم سپرده است و این مردم‌اند که به طور مستقیم یا با واسطه خبرگان منتخب خود، فردی واجد صلاحیت را از این پهنه نامحدود و از میان خود به رهبری برمی‌گزینند و این‌گونه در شکل‌گیری کانون قدرت سیاست سهیم می‌گردند (مؤمن، [بی‌تا]، ص ۳۱).

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- برخی دیگر از نویسندگان، برای دفع شبهه ناسازگاری ولایت فقیه با این جنبه از «امنیت سیاسی افراد» (یعنی حق همه افراد در انتخاب شدن به مناصب سیاسی)، معتقدند:

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- اگر ولی فقیه به اسم معین شود، به گونه‌ای که دیگران در عین داشتن شرایط لازم، نتوانند این سمت را احراز نمایند، این قطعاً با اصول دموکراسی مغایر خواهد بود؛ اما قرار دادن یک سری شرایط متناسب با آن سمت، برای کسانی که می‌خواهند این سمت را احراز نمایند، هیچ مغایرتی با اصول دموکراسی ندارد.

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- همان طور که قانون اساسی برای ریاست جمهوری نیز شرایطی قرار داده ... **مهم آن است که این شرایط، اکتسابی باشد و هر کس بتواند آن را تحصیل کند و بتواند خود را برای انتخاب شدن، نامزد نماید (هدایت‌نیا، ۱۳۸۱، ص ۴۱-۵۶ / ربک: عنابی و خلیلی شجاعی، ۱۳۹۰، ص ۶۴-۷۶).**

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- از آنچه گفته شد، معلوم می‌شود که شرط فقاہت، همانند شروطی مثل شجاعت، عدالت و مدیریت در مورد ولی امر، به این دلیل که اکتسابی‌اند و با توجه به اینکه رهبری جامعه اسلامی، امر مهم و حساسی است، نه تنها با اصول دموکراسی مغایر نیست، بلکه کاملاً منطقی به نظر می‌رسد.

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- افزون بر اینکه دقت در این ملاک‌ها و نیز ماهیت نهاد حاکمیت در اسلام، نشان می‌دهد که تصدی امر زعامت جامعه مسلمانان، نه یک حق، بلکه تکلیفی برگردن واجدان شرایط آن است که متضمن سختی‌ها و مرارت‌های بسیار می‌باشد؛

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- بنابراین چنانچه فردی به دلیل کاستی در برخی استعدادهای ذاتی (همچون قدرت مدیریت قوی، توانایی تحصیل در سطوح عالی علمی و...)، خود را از دستیابی به زعامت جامعه اسلامی دور بیند، در واقع تکلیفی از عهده او برداشته شده است، نه آنکه حقی از وی سلب شده باشد.* همچنین مطالعات میدانی اثبات کرده است که تمایل به دستیابی به یک منصب سیاسی، در افراد بسیار محدودی از اجتماع وجود دارد.**

امنیت سیاسی افراد و مرجع آن در فقه امامیه

- نتیجه آنکه تأسیس نهاد «ولایت»، با ویژگی‌ها، شرایط و وظایفی که برای آن بیان شده است، نه تنها امنیت سیاسی افراد را در موضوع «حق بر انتخاب شدن» نفی نمی‌کند، بلکه آن را به گونه‌ای متعالی و سازمان‌یافته به جوامع انسانی عرضه می‌کند تا در سایه آن، امنیت در دیگر حوزه‌ها نیز تأمین گردد.